

Samverkan med landskapet och människorna i centrum - lärdomar från 27 år med Kristianstads Vattenrike

Hans Cronert

Biosfärområde Vattenriket/Kristianstads kommun och Länsstyrelsen Skåne

Unesco-uppdrag som biosfärområde: modellområde för bevarande och hållbar utveckling

Landskapsperspektivet funnits med från början

Delge erfarenheter med utgångspunkt från två exempel:

- Våtmarkerna (samlade kring nedre Helgeån)
- Sandiga odlingsmarkerna – tyngdpunktsområden (men mer utspridda och ibland mindre tydliga i landskapet)

Våtmarksområdet – höga värden, många användare, ingen dialog

Utgångspunkt - våtmarksområde med internationella värden

- rakt igenom staden (Kristianstad)
- 3,5 mil långt, längs nedre Helgeån
- Ramsarområde (intern. våtm.konv.)
- unikt för landet – 8500 hektar flackt flodland med strandängar som regelbundet översvämmas
- höga värden, men dålig kläm på **hur** höga, **var** de fanns och **vad** de bestod av

Utmaningen - hur ändra attityd från sumpmark bara till besvär, till ett unikt, engagerande och uppskattat Vattenrike?

Hur få ett gemensamt lokalt engagemang, som är en förutsättning för att skapa intresse och resurser lokalt och regionalt/nationellt?

Steg 1

Engagera tunga aktörer för att få legitimitet och resurser – kommunen, länsstyrelsen, naturvårdsverket och Världsnaturfonden/WWF

Timing – fick möjlighet att medverka och delta vid organiserandet av WWFs första våtmarkskonferens och BirdLife Swedens riksårsmöte – uppmärksamhet lokalt och legitimitet regionalt/nationellt.

Steg 2

Action, kunskap och planering (full rulle från år 1)

- **Valde ut värdefulla och potentiellt värdefulla strandängsområden** (kunskap från lokala fågelklubben och historisk kunskap)
- **Kontaktade lantbrukare/markägare** – försökte hitta intresserade personer
- **Åtgärder** - restaurera, arrondera genom större fållor och nya stängsel – bra för naturen och bra för brukarna (win win).

VIKTIGT: Bygga förtroende hos lantbrukare (ärlig avsikt, **lyssna** på deras kunskap och bekymmer)

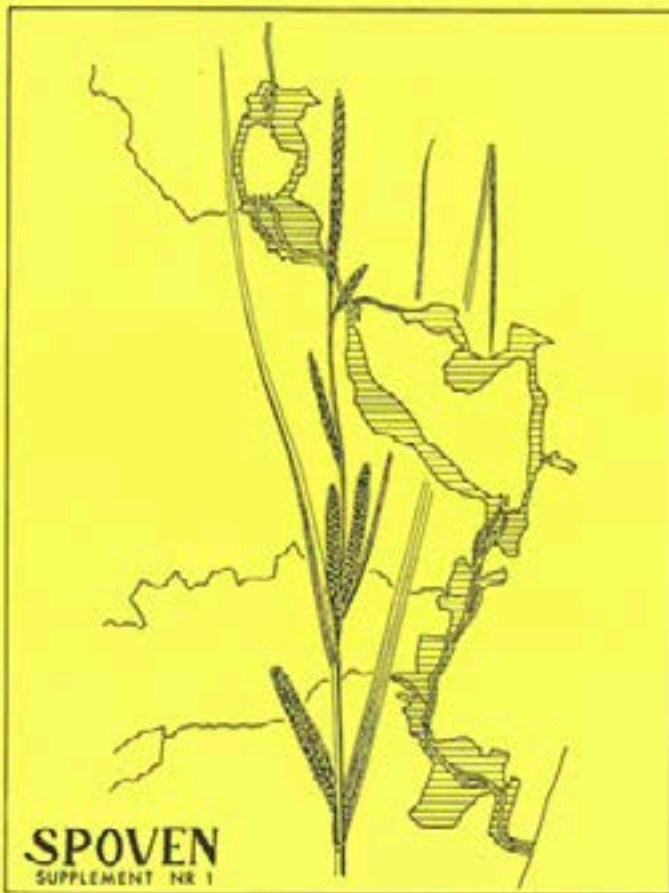
Parallellt med action – samla kunskap och höja blicken:

Sammanställa befintlig och plocka fram **ny kunskap**

Bredda perspektivet - från strandängarna och se det **hela våtmarksområdet** som potential med **många olika typer av våtmarksmiljöer** -> **landskapsperspektivet**

MARKHÄVDKARTERING 1989

HELGEÅNS NEDRE VATTENOMRÅDE
FRÅN TORSBRO TILL HAVET

SPOVEN
SUPPLEMENT NR 1

1989

HAMMARSJÖNS HÄCKANDE FÅGLAR

Utveckling och nuvarande status 1956-1986

Rolf Johansson

Hans Cronert

Nordöstra Skånes Fågelklubb
Länstyrelsen i Kristianstads län

landskapstäckande rapport för våtmarksområdet

”Förslag till plan

- prioritering, bevarande och utvecklande av naturvärden
- möjligheter och förslag till miljöskyddsåtgärder, rekreation, turism, utbildning och information

April 1991”

VÅTMARKSOMRÅDET
UTMED NEDRE HELGEÅN

NATURVÄRD - KRISTIANSTADS VATTENRIKE

Hans Cronert

Planera landskapet utifrån ett brett perspektiv

- bevarande, nyttjande för rekreation, undvika konflikter

Visa upp och göra tillgängligt – besöksplatser/utemuseer, spänger, stigar, naturskola (allmänhet, tillresande och indirekt politiker)

Dialog med lokala aktörer; lantbrukare, motorbåtsklubb, fiskevårdsområde – frivilliga hänsynstagande för skydd/bevarande

Så småningom började vi arbeta med **reservatsbildning (långsiktigt bevarande)** – statliga och kommunal områden först innan privata områden togs med

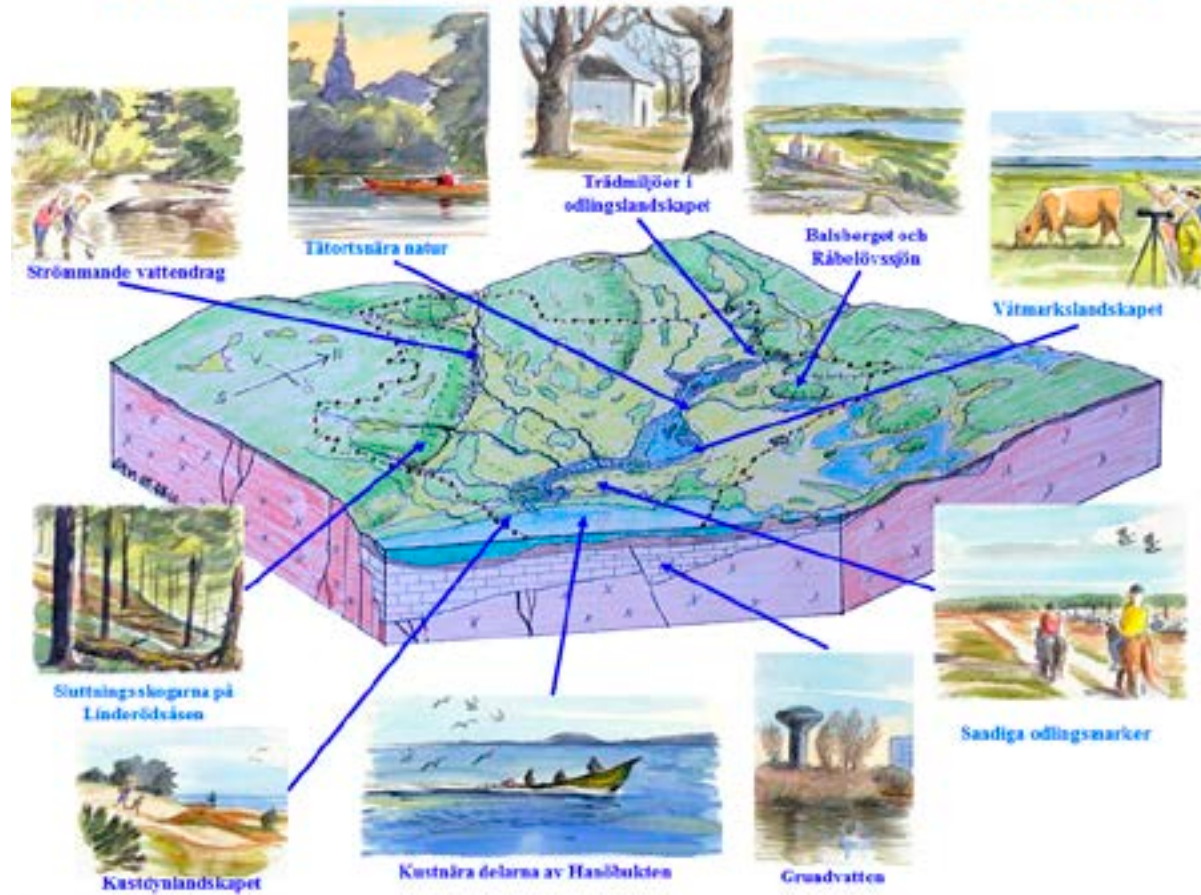

Inför biosfärensökan

Valde ut 10 temaområden
att arbeta med.

TEMAOMRÅDEN

- visar värdena och arbetssätt ur ett landskapsperspektiv

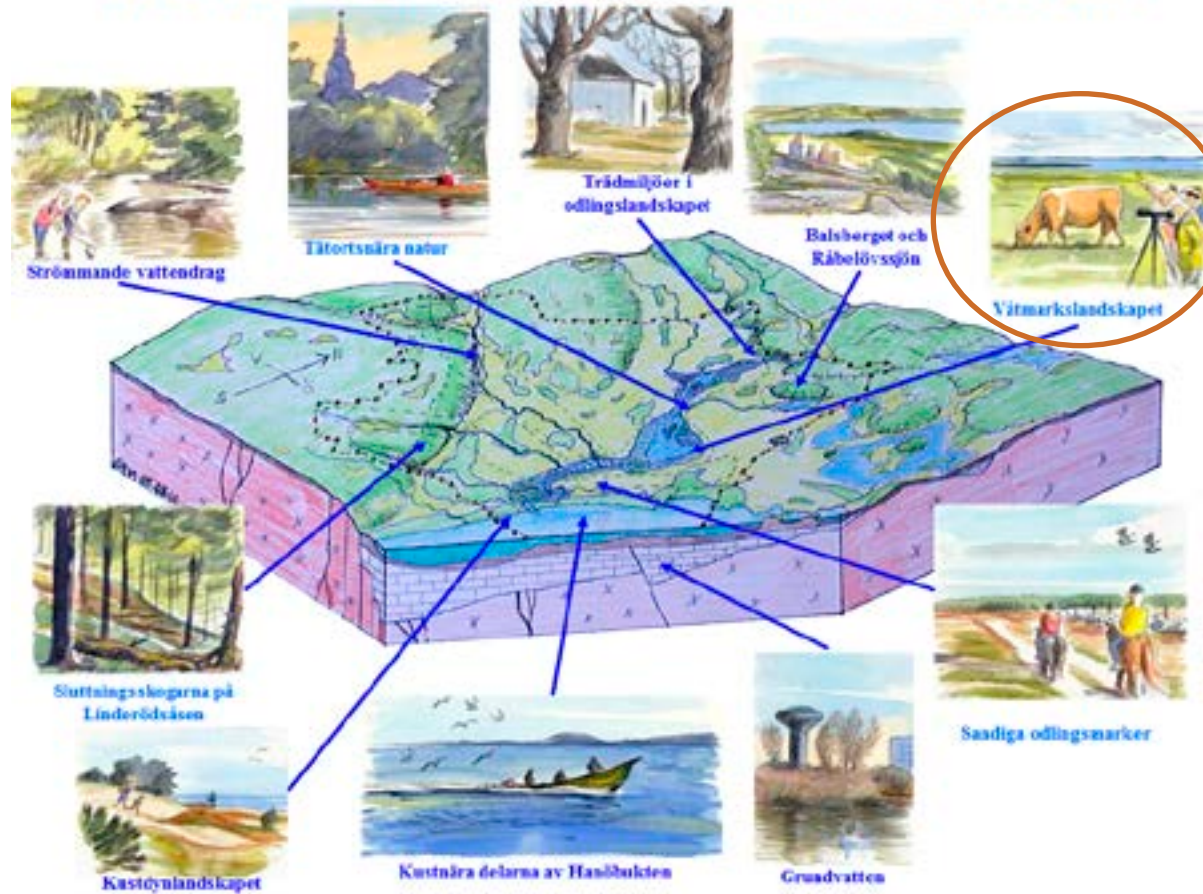

Inför biosfärensökan

Valde ut 10 temaområden
att arbeta med.

TEMAOMRÅDEN

- visar värdena och arbetssätt ur ett landskapsperspektiv

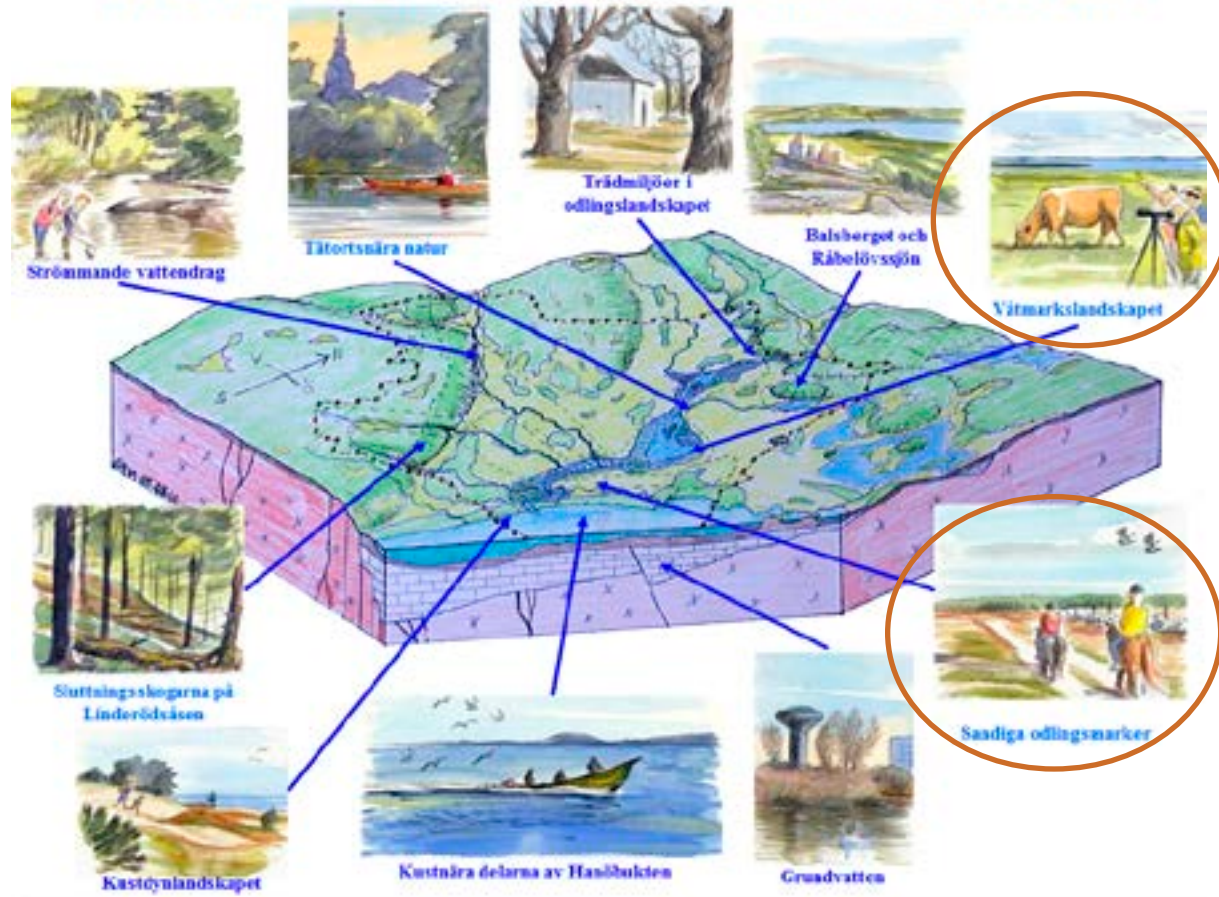

Inför biosfärensökan

Valde ut 10 temaområden
att arbeta med.

TEMAOMRÅDEN

- visar värdena och arbetssätt ur ett landskapsperspektiv

Exemplet med sandmarkerna – även här har landskapsperspektivet genomsyrat arbetet

Arbetsätt - sandmarkstemat

Samla och bygga kunskap, visa upp – Landskapsplan Ripa-Åhus (historik och naturvärden), komplett., nytt utemuseum, göra tillgängligt

Bygga samarbete och förtroende med aktörerna i landskapet, lantbrukare, enskilda, organisationer, men även politiker och tjänstemän

Få **nationell uppmärksamhet** – ordnade sandmarkskonferens -> samla intresserade och kunniga, ökad kompetens, ge legitimitet

Utnyttja kommunala marker för åtgärder och så småningom **bilda naturreservat** – få staten att komplettera helheten med markinköp och statsbidrag

Upprätta av statliga naturvårdsavtal med intresserade ägare/brukare på värdefulla sandiga marker

Söka LONA-medel till inventeringar, göra tillgängligt, reservatsunderlag, projekt med allmänhet, markägare, organisationer, action i markerna (gräva, störa på olika vis)

Arbetsätt- dialog, samverkan, kunskapshöjande , väcka intresse

Utåtriktade projekt

Informera,
pedagogisk verksamhet

Nätverkande

Arbetsätt (samrådsgrupp, gåsgrupp m fl)

Strategisk färdplan 2020

Strategisk färdplan 2020 tar sin utgångspunkt i visionen – xxx, som baseras på ledorden **Tillväxt, Tanke och Trivsel**. Utifrån dessa ledord kraftsamlar vi kring – **Arbetsliv och Attraktionskraft, Boendemiljöer och Stadsutveckling, Friska ekosystem samt Hälsa och Delaktighet**. Allt arbete genomförs utifrån hållbarhets- och bamperspektiv.

Politisk förankring viktig

- politiska styrdokument
- översiktplaneringen

Framgångsfaktorer

- Hitta strategiska personer i bygden att initiera samarbete med
- Lyssna in – fånga ”motpartens problem” – exemplet tranor och gäss
- Förtroendeskapande arbete
- Få med folk på vagnen, engagera, inspirera, sprida kunskap - goda exemplers makt
- Bygga stolthet hos enskilda och bygden – få uppmärksamhet utifrån
- Action – visa att man inte bara pratar och tänker utan även åstadkommer saker
- Resurser – WWF, LONA, LOVA, Landsbygdsprogrammet (projekt, miljöersättningar)
- Reservatsbildning – viktigt för långsiktigt skydd, men inte det man börjar med
- Hitta engagerade och entusiastiska medarbetare med hög social kompetens

Fallgropar – svårigheter:

Politiska förändringar/händelser, andra frågor tar över

Strategiska personalförändringar i kommun, stat, företag etc - dvs nya personer kommer in som inte har kunskap, intresse och engagemang

Yttre omständigheter man inte råder över – ex.vis vadarnas minskning på strandängarna och sävens försvinnande i Hammarsjön

Plötsliga förändringar/markägarbyten– ex.vis golfbanan i Åhus, generationsskiften på gårdar

Surkartar alla kategorier – måste man försöka ”runda” och istället satsa på att knyta upp ”inflytelserika” personer i bygden, men även regionalt och nationellt

Utmaning: att få långsiktighet och lyfta förvaltningsperspektivet i landskapet

Adaptiv samförvaltning – kan sammanfattas med:

- sunt förnuft
- öppet och förtroendefullt samarbete
- strategiskt tänkande

med utgångspunkt från ett landskapsperspektiv

Slut och tack för mig!